

O b s a h

Předmluva k českému vydání	3
Úvod	9
1. <u>Předmět a pojetí inženýrské pedagogiky</u>	11
1.1 Předmět inženýrské pedagogiky	11
1.2 Pojetí inženýrské pedagogiky	12
1.2.1 Vyučovací proces a jeho nositelé	12
1.2.2 Činitelé ovlivňující vyučovací proces. Systém komunika- tivního působení	13
1.3 Struktura této knihy	14
Literatura ke kapitole 1	15
2. <u>Cíle výuky a učení v technickém vyučování</u>	16
2.1 Terminologie	16
2.1.1 Naše pojetí pojmu "cíl"	16
2.1.2 Typy cílů	17
2.1.3 Kategorie cílů	17
2.2 Stanovení cílů	17
2.3 Znaky jednoznačného vyjádření cíle	18
2.3.1 Popis cílového chování	18
2.3.2 Popis nezbytných podmínek	19
2.3.3 Určení míry posouzení	20
2.4 Úroveň cílů	20
2.4.1 Taxonomie cílů	21
2.4.2 Taxonomie cílů v kognitivní oblasti	21
2.5 Shrnutí ke zpřesňování a určování úrovně cílů	22
2.6 Oprávněnost operacionalizovaného vyjádření cíle	23
2.7 Kontrola úspěšnosti a měření výkonu	23
2.7.1 Účel kontroly úspěšnosti a měření výkonu	23
2.7.2 Měřítka měření výkonu	24
2.7.2.1 Subjektivní měření výkonu	24
2.7.2.2 Relativní měření výkonu	24
2.7.2.3 Měření výkonu orientované na cíl učení	25
2.8 Shrnutí; praktické rady	26
Literatura ke kapitole 2	27
3. <u>Učivo v technickém vyučování</u>	28
3.1 Problém učivo-čas	28
3.1.1 Obecný vývoj	28
3.1.2 Vývoj v oblasti technických věd	30
3.2 Pojem a nárys teorie struktur	32
3.2.1 Základní fakta a jevy	32
3.2.2 Izolovaná fakta	32
3.2.3 Transfer	33
3.2.4 Emocionální uspokojení	33
3.3 Příspěvek teorie struktur k řešení problému učivo-čas	34
3.3.1 Makrostruktura	34

3.3.2 Mikrostruktura	35
3.3.2.1 Strojní systémy "upínadla"	35
3.3.2.2 Vytváření systémů vědomostí	37
a) Vytváření vertikálních spojů	38
b) Flexibilizace vertikálních spojů	39
c) Vytváření horizontálních spojů	39
d) Prohloubení a upevnění systému vědomostí	41
3.4 Výsledky vyučování zdůrazňujícího strukturalizaci učiva	41
3.5 Shrnutí praktické rady	42
Literatura ke kapitole 3	43
4. <u>Psychologické a sociologické aspekty v technickém vyučování</u>	44
4.1 Fenomén učení	44
4.1.1 Nástin některých teorií učení	44
4.1.1.1 Asociačně psychologický přístup	45
4.1.1.2 Přístup celostní psychologie	46
4.1.1.3 Vícestupňovité teorie učení	46
4.1.1.4 Informačně psychologický přístup	47
4.1.2 Organogram oběhu informací u člověka	47
4.1.2.1 Fenomenologický návrh modelu	47
4.1.2.2 Kvantifikace návrhu fenomenologického modelu	48
4.1.2.3 Některé důsledky pro vyučování	51
4.2 Zapomínání a uchování	51
4.2.1 Jev zapomínání	51
4.2.2 Pedagogická opatření proti zapomínání	53
4.3 Motivování učení a motivace k výkonu	54
4.3.1 Motivování a motivace	54
4.3.2 Motivace k výkonu	54
4.3.3 Motivace k výkonu a vyučování	55
4.4 Pozornost a únava	56
4.4.1 Únava a její příčiny	56
4.4.2 Pedagogická opatření proti únavě	57
4.5 Sociální interakce v technickém vyučování	57
4.5.1 Organizační struktura	58
4.5.1.1 Obecná hlediska	58
4.5.1.2 Vyučovací zřetele	59
4.5.2 Styl vedení	60
4.6 Osobnost učitele technických předmětů	61
4.6.1 Modely myšlení	62
4.6.2 Formy chování, autorita	62
4.6.3 Zběhlost ve vyjadřování a diskusi	63
4.7 Shrnutí; praktické rady	63
Literatura ke kapitole 4	64
5. <u>Technologie vyučování v technických předmětech</u>	66
5.1 Předmět technologie vyučování	66
5.2 Struktura přístrojů, zařízení a systémů pro technologii vyučování	67
5.3 Skupina "vizuálních" přístrojů a jejich použití ve vyučování	67
5.3.1 Reálné objekty	67
5.3.2 Modely	68
5.3.3 Zařízení a přístroje pro pokusy	68

5.3.4	Tištěné pomůcky pro vyučující a žáky	69
5.3.5	Tabule	69
5.3.6	Projekční plochy	70
5.3.7	Projektory	72
5.3.7.1	Požadavky na prostor	72
5.3.7.2	Požadavky na obraz	73
5.3.7.3	Umístění projektorů	74
5.3.7.4	Diaprojekce	75
	a) Nosiče informací	75
	b) Projektory	76
	c) Použití diaprojekce ve vyučování	76
5.3.7.5	Zpětná projekce	77
	a) Nosiče informací	77
	b) Projektory	79
	c) Použití zpětného projektoru ve vyučování	80
5.3.7.6	Epiprojekce	82
	a) Nosiče informací	82
	b) Projektory	82
	c) Použití epiprojekce ve vyučování	82
5.3.7.7	Filmová projekce	83
	a) Nosiče informace	83
	b) Projektory	84
	c) Použití filmové projekce ve vyučování	84
5.4	Auditivní přístroje a jejich použití ve vyučování	86
5.5	Audiovizuální přístroje a jejich použití ve vyučování	86
5.5.1	Pásmo obrazů se zvukem	86
5.5.2	Zvukový film	87
5.5.3	Vzdělávací televize	87
5.5.3.1	Veřejná televize	88
	a) Elektronické audiovizuální paměti	88
	b) Okruh viditelnosti u televize	88
5.5.3.2	Interní televize pro třídy a posluchárny	88
5.5.3.3	Interní školní, resp. univerzitní televize	89
5.5.3.4	Oblastní televize	90
5.5.3.5	Sledování vyučování pomocí televize	90
5.5.4	Proporce mezi auditivní a vizuální prezentací	90
5.6	Adaptivní přístroje, zařízení a systémy pro technologii vyučování	91
5.6.1	Přístroje pro individuální vyučování	92
5.6.2	Přístroje pro paralelní, resp. skupinové vyučování	92
5.6.3	Vyučování pomocí počítače	93
5.7	Výkonnost přístrojů, zařízení a systémů pro technologii vyučování	94
5.8	Shrnutí; praktické rady	96
	Literatura ke kapitole 5	97
6.	<u>Vyučovací metody v technickém vyučování</u>	100
6.1	Induktivní a deduktivní vyučovací metoda	100
6.1.1	Terminologie	100
6.1.2	Odvozování zákonů ve vyučování	101
6.1.2.1	Deduktivní odvození	102
	a) Odvození výpočtem symbolů	102

b)	Odvození pomocí diferenciálního počtu	102
c)	Odvození obecným výpočtem pomocí rozdílu kvocientů .	102
d)	Odvození pomocí postupného výpočtu rozdílu kvocientů	104
e)	Slovní odvození	105
6.1.2.1	Induktivní zjišťování	106
a)	Zjišťování založené na pokusech	106
b)	Zjištění vycházející z výsledků pokusů	106
6.1.2.3	Další možnosti odvozování	106
a)	Obměna kroků u jednotlivých metod	106
b)	Kombinace metod	107
c)	Nazývání zákona s udáním jeho původu	107
d)	Metodicky chybná řešení	107
6.1.3	Závislost induktivní a deduktivní vyučovací metody na učivu .	107
6.1.3.1	Logický aspekt	107
6.1.3.2	Gnoseologický aspekt	108
6.1.4	Závislost induktivní a deduktivní vyučovací metody na stavu vědomostí a dovedností žáků	109
6.1.5	Závislosti induktivní a deduktivní vyučování metody na faktoru času	110
6.2	Experiment v postupu vyučování	111
6.2.1	Metodika experimentování	111
6.2.1.1	Vymezení problému	111
6.2.1.2	Tvorba hypotéz	111
6.2.1.3	Vlastní experiment	111
6.2.1.4	Výsledek - poznatek	112
6.2.2	Vyučování v laboratoři	112
6.2.2.1	"Tuhá" laboratorní cvičení	112
6.2.2.2	"Volná" laboratorní cvičení	114
a)	Výběrová cvičení	114
b)	Cvičení s volnou volbou témat	114
6.3	Úloha analogie ve vyučování technickým předmětům	115
6.3.1	Analogie jako předmět vyučování	115
6.3.2	Analogie jako vyučovací metoda	116
6.4	Metoda "programovaného vyučování"	117
6.4.1	Nejdůležitější teze programovaného vyučování	118
6.4.2	Technická realizace programovaného vyučování	119
6.4.3	Použití programovaného vyučování	120
6.5	Komunikace v technickém vyučování	121
6.5.1	Mluvená komunikace	122
6.5.1.1	Formy verbální komunikace	122
a)	Předčítání	122
b)	Přednáška	122
c)	Projev	122
d)	Výukový rozhovor	122
e)	Rozhovor u kulatého stolu	123
f)	Diskuse	124
6.5.1.2	Snadno srozumitelná komunikace	124
6.5.1.3	Formy neverbální komunikace	125
6.5.2	Nemluvená komunikace	126

6.5.2.1	Mimika	126
6.5.2.2	Pohled	126
6.5.2.3	Gestikulace	127
6.5.2.4	Odstup	127
6.5.2.5	Vnější vzhled	127
6.5.3	Přezkoušení chování	128
6.6	Příprava a uspořádání přednášky	129
6.6.1	Komunikativní systém působení	129
6.6.2	Podklady pro projev	129
6.6.2.1	Shromažďování materiálu	129
6.6.2.2	Strukturování materiálu	129
6.6.2.3	Forma podkladů pro projev	130
6.6.3	Vlastní projev	130
6.6.3.1	Zecházení s podklady projevu	130
6.6.3.2	Styl projevu	131
6.7	Plánování výuky	132
6.7.1	Celkový rámcový plán pro vyučovací předmět	132
6.7.2	Plánování jednotlivých vyučovacích jednotek	133
6.7.3	Návrh výuky "Zjištění hodnoty firmy v určitém podniku"	134
6.8	Shrnutí; praktické rady	137
	Literatura ke kapitole 6	138